

[Justitsministeren.]

undersøge de enkelte tilfælde, som der i øjeblikket foreligger både for justitsministeriets vedkommende og for pressens vedkommende.

Jeg må i øvrigt sige, at jeg tror, at en vågen og videbegærlig presse er et af de bedste kontrolmidler til at forhindre misbrug.

Hermed sluttede forhandlingen.

Sagens overgang til anden (sidste) behandling
vedtoges uden afstemning.

Formanden: Efter de faldne udtalelser foreslår jeg, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til et udvalg på 17 medlemmer. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Forespørgsel til statsministeren af Kai Moltke:

„Hvad er den danske regerings stilling til de fra amerikansk side over for Sverige gennemførte diplomatiske aktioner i anledning af opholdstilladelse til amerikanske soldater, der har unddraget sig deltagelse i USAs Vietnamkrig, og i anledning af de i Sverige gennemførte Vietnamtilkendegivelser?“

Forespørgeren (Kai Moltke): Det spørgsmål jeg har rejst her i salen om den danske regerings stilling til en vis amerikansk aktivitet i anledning af Sveriges holdning til Vietnamkonflikten, er et problem, som det måske kunne være nyttigt at få afklaret, fordi USAs tilbagekaldelse af sin diplomatiske repræsentant jo understreger, hvor vidt Vietnamkrigen og dens følger har nærmet sig os fra Østasien, og hvorledes dens problematik i stadig højere grad er kommet til

at berøre den nordlige del af verden, som vi tilhører.

Nu er Amerikas optræden over for Sverige jo efter den svenske presses fremstilling så at sige faldet i flere afsnit. Man har holdt sig til visse diplomatiske henvendelser, som jo trådte tydeligt frem allerede på det tidspunkt, da Sverige gav adgang for Vietnamtribunalet uden i og for sig at solidarisere sig med det, men ud fra det nordiske princip, at der måtte være fri ret til meningsytring og oplysningsarbejde, uden at det pågældende land af den grund kunne bebrejdes noget.

Når man nu er nået dertil, at USA efter de sidste begivenheder i Stockholm midlertidigt eller for længere tid har tilbagekaldt sin ambassadør i Stockholm, er det jo ganske tydeligt, at der heri ligger en misgæststilkendegivelse, noget i retning af en pression. Jeg skal ikke sinke tiden her med at henvise til hele den polemik, som har fundet sted i den svenske presse. Jeg skal heller ikke her gentage de erklæringer, som er afgivet af minister Palme og statsminister Erlander, som jo tydeligt har markeret Sveriges selvstændige holdning og dets vilje til selv at være bestemmende om, hvad der foregår på svensk territorium.

I midtpunktet for diskussionen har jo dels stået nogle særdeles klare ytringer fra minister Palme, dels den kendsgerning, at samme minister oven i købet sammen med en minister fra Hanoi har deltaget i en af de mange Vietnamdemonstrationer, som har fundet sted i Sverige.

Nu kan praksis selvfølgelig være forskellig. Jeg mindes en samtale, jeg havde med en meningsfælle og kollega fra det engelske arbejderpartis venstrefløj. Han gav af Englands nuværende statsminister Wilson den karakteristik, at der dog var sket en vis ændring i hans holdning til sådanne demonstrationer som atommarchen. Mens hans forgænger altid havde holdt sig fjernt og på afstand af sådanne demonstrationer, havde man dog observeret den tilnærmelse til meningsytring i sådanne spørgsmål, at Mr.

[Kai Moltke.]

Wilson, om ikke i spidsen for demonstrationen, så dog på fortovet havde fulgt den på dens march gennem den indre del af London. Personlig skal jeg ikke bebrejde minister Palme noget. Jeg synes, det er mere reelt, at man rent ud bekender kulør, som det er blevet gjort af minister Palme, og derigennem markerer Sveriges officielle opfattelse af Vietnamkrigen.

Når jeg har følt trang til at få en forklaring fra statsministeren om vores stilling til disse amerikanske pressionser, har det en sammenhæng med visse andre begivenheder, som er foregået her i tinget. Der var jo i sin tid total enighed i tinget om, at konflikten i Vietnam ikke kunne løses med militære midler eller ved militær magtudfoldelse. Der var endvidere enighed her i tinget om U Thants tre punkter, af hvilke det første og afgørende var, at indstilling af bombardementer måtte være en absolut nødvendig indledning for at opnå et fredeligere klima.

Udviklingen har jo ikke forment sig hverken efter regeringserklæringernes eller folketingets ønsker, og derfor vil det vel være rimeligt, om folketinget under de skærpede betingelser og i en skærpet situation også gav udtryk for sin stilling til visse af de problemer, som har skærpet den internationale situation siden den tid. Når man nu begynder over for Sverige at indtage en så uvenlig holdning, at man kalder sin ambassadør hjem, har vi jo præcedens her i landet for, at sådant noget kun sker, når man ser ganske alvorligt på situationen. Jeg behøver kun at henvise til den diskussion og den debat, der fandt sted her i tinget, da den danske ambassadør i Athen blev kaldt hjem efter militærkuppet. I en sådan tilbagekaldelse ligger en demonstration, noget i retning af en pression. Men nu er Sverige jo ikke det eneste land på jordkloden, hvor der finder Vietnamdemonstrationer sted. Der findes en række lande, næsten omfattende hele kloden, i Asien, i Afrika, i Latinamerika, hvor demonstrationer mod Vietnam finder sted. Og hvis det bliver praksis at tilladelige meningsytringer skal medføre trusler eller diplomatiske repressalier for et land, fordi noget sådant foregår, eller hvis det skal blive kutyme, at man griber ind og øver pres på en regering, fordi den giver

udtryk for sin mening, så forekommer det mig, at vi er inde i en ganske uhyggelig international udvikling i forbindelse med Vietnamkrigen.

Nu har vi jo tradition for, at i de vigtigste diplomatiske og udenrigspolitiske spørgsmål tilstræber vi den størst mulige samlede optræden af de nordiske lande, og der har været talt om fælles nordiske initiativer til at øve indflydelse på, at denne uheldige og brutale Vietnamkrig fra USA's side standses. Når tingene er rykket os så nær ind på livet, som tilfældet er, synes jeg også, at tiden er inde til, at man ikke som Hamlet i en af sine slutreplikker siger:

„Og resten er tavshed“;
men at næste skridt naturligt vil være, at landets statsminister pointerer en vis solidaritet med det standpunkt, der er indtaget af den svenske regering, i overensstemmelse med vor opfattelse af Vietnamkrigen, og at statsministeren her markerer: hvilket standpunkt har regeringen til det pres? Hvordan står regeringen over for de meningsytringer, der har fundet sted fra den svenske regerings side?

Statsministeren (Hilmar Baunsgaard): Danmarks holdning til Vietnamkrigen er, så vidt jeg kan bedømme det, ikke indeholdt i den forespørgsel, som det ærede medlem har rejst. Den er jo også allerede kendt, og der er behøvet en udenrigspolitisk debat her i tinget, så jeg går ud fra, at det vil være naturligt til sin tid at inddrage det i den debat, der kommer.

Hvad angår det emne, der er indeholdt i forespørgslen, må jeg sige, at hjemkaldelsen af den amerikanske Stockholmambassadør til konsultation er et anliggende mellem Sverige og USA. Den danske regering agter derfor ikke at tage stilling til det.

Kai Moltke: Jeg forstår på statsministeren, at man i regeringskredse — for jeg kan da ikke tro, at det i særdeleshed skulle gælde statsministerens eget parti — står på det standpunkt, at det er et rent mellemværende mellem Sverige og De Forenede Stater. Det er et temmelig unormalt fænomen, man her står over for, og det er muligt, at det kunne medføre divergerende synspunkter inden for den trepartiblok, som her er dannet. Men

[Kai Moltke.]

under hensyn til de udtalelser, der tidligere er fremkommet fra radikal side, må jeg sige, at statsministerens svar undrer mig noget.

Det er jo rigtigt, at der i og for sig ikke i denne debat er tale om en forespørgsel om regeringens stilling til Vietnamkrigen, og jeg forstår udmærket godt, at statsminister Hilmar Baunsgaard ønsker, at en sådan debat forlægges til en senere almindelig udenrigspolitisk debat. Men kan vi så skaffe garantier for, at en sådan Vietnamdebat ikke igen tager form af de sammenkogte retters gryde, hvor dette spørgsmål kun bliver et enkelt fænomen, som iblandes en almindelig diskussion om NATO, ikke mindst efter at dette sidste er aktualiseret gennem diskussionen om militærudgifterne? Man kunne jo også tænke sig, at markedsordninger, oksekøddiplomati osv. bliver tilsat som krydderier til en sådan udenrigspolitisk debat. Derfor vil jeg da ikke tro, at vi efter det, som er aktualiseret i Vietnam netop gennem de sidste måneder, allerede på nuværende tidspunkt kan sige, at det er ting, som vi på grund af den stilling, Sverige er bragt i, overhovedet ikke kan tage stilling til i dag.

Det er jo aktuelle ting, og det er alvorligere ting, der er draget ind i denne debat. Der er for det første det, at man i sin tid vendte sig mod bombardementerne. Så vendte man sig mod bombardementerne af civilbefolkningen og de store byer, af beboelseskvartererne. Det er jo dér, vi har udvidelsen. Vi har haft det standpunkt, at denne krig kan ikke vindes med militære magtmidler, og nu får vi forleden dag Johnsons erklæring om, at Vietnamkonflikten kun vil blive afsluttet med USA's endelige sejr.

Selvfølgelig kan man stille sig på det overlegne standpunkt og sige: alt dette er ikke noget, der vedkommer os. Men når problemet om pressionen direkte rejses i vort naboland, kan jeg virkelig ikke forstå, at vi ikke også skulle kunne debattere, hvad vi mener.

Udenrigsministeren stod jo her sidste gang, vi talte om disse ting, og roste amerikanerne for en erklæring om, at der intet autentisk var i meddelelser om, at man havde overvejet at anvende atomvåben. Nu kommer meddelelserne om, at der skal

sendes yderligere 200.000 amerikanere til Vietnam; og det er dog ingen hemmelighed for dem, der læser amerikansk presse, at i alle tilfælde flyvevåbnet og dele af Pentagon fører en højlydt agitation for, at der for at føre krigen til den egentlige militære sejr om nødvendigt skal indsættes taktiske atomvåben. Jeg kan da ikke tænke mig — efter de internationale erklæringer, der er afgivet om, at ingen af stormagterne som den første vil udløse en atomkrig — at statsministeren og endnu mindre statsministerens parti og det danske folketing og den danske regering, hvis dette sker, vil møde det med tavshed.

Jeg kan godt forstå, at man nødigt vil tage et standpunkt, som markerer en stilling til de ting, som truer freden i verden i øjeblikket, fra disse præmisser. Men for os og for mit parti er det nu spørgsmålet om, at man gennem at solidariser sig med Sverige understreger, at også Danmark er en selvstændig stat med selvstændige meninger, og at vi siger tydeligt og klart, hvad vi mener der er ret, og hvad der er uret. Jeg skal derfor tillade mig at fremsætte følgende forslag om motiveret dagsorden:

„Idet folketinget udtrykker sin respekt og sympati for den svenske regerings behandling af amerikanske statsborgere, der søger at unddrage sig medansvar for USA's krigsførelse i Vietnam, såvel som for den kritik af denne krigsførelse, som er fremført af undervisningsminister Olof Palme efter samråd med statsminister Tage Erlander og udenrigsminister Torsten Nilsson,

erklærer tinget sin solidaritet med den svenske regering i den diplomatiske krise, USA har skabt i forholdet til Sverige, hvorefter tinget går over til næste sag på dagsordenen.“

Formanden: Der er nu fremsat følgende forslag om motiveret dagsorden.

(Se ovenfor)

Dette forslag indgår nu i forhandlingen.

Statsministeren (Hilmar Baunsgaard): Jeg finder det beklageligt, at et medlem af det høje folketing ikke kan forstå, at den omstændighed, at et andet land beder sin ambassadør i et tredje land om at komme

[Statsministeren.]

hjem til samtaler, ikke er noget, Danmark kan eller skal tage stilling til.

Jeg skal derfor indtrængende henstille til folketingets medlemmer, at man afviser dette dagsordensforslag.

Gert Petersen: Hvis hr. Kai Moltke havde ønsket en almindelig Vietnambedat, hvad jeg ikke ville have haft det mindste imod, synes jeg, at han skulle have bedt om det i sin forespørgsel.

I øvrigt er det meget vanskeligt at skille Vietnamproblemet fra den almindelige udenrigspolitiske problematik, f. eks. et spørgsmål som NATO, og vi får lejlighed til at drøfte disse problemer under ét under den udenrigspolitiske debat, som finder sted her i begyndelsen af april. Jeg tror i modsætning til hr. Kai Moltke, at det netop vil være en fordel at kunne drøfte de problemer under ét.

Men jeg har et bestemt spørgsmål til statsministeren, idet der nemlig fra svensk side eller en vis svensk side er gjort forsøg på at drage Danmark ind i debatten, og det tror jeg nok det under alle omstændigheder ville være ganske praktisk at tage stilling til. Under den svenske rigsdags debat i går, som delvis blev udsendt i det svenske fjernsyn, blev det sagt fra en vis side — det kan være underordnet hvilken, fordi dette ikke er et partipolitisk spørgsmål — at den svenske regerings holdning havde skabt tvivl om Sveriges neutralitetspolitik især i de nordiske nabolande. Jeg ville da meget gerne høre statsministeren udtale sig om, hvorvidt han deler den opfattelse. Jeg tror også, det ville være praktisk, om det blev afklaret.

Med hensyn til det fremsatte dagsordensforslag må jeg sige, at det er meget vanskeligt at tage stilling til det. Der var mange ting i det, som jeg har sympati for, der er andre ting, som jeg nok ville kigge noget nærmere på. Det er meget vanskeligt at tage stilling til et sådant dagsordensforslag, så længe det ikke foreligger omdelt, og det mener jeg medlemmerne har et krav på.

Statsministeren (Hilmar Baunsgaard): I anledning af det spørgsmål, hr. Gert Petersen rejste om udtalelser i den svenske rigsdag, kan jeg sige, at der foreligger intet,

der for den danske regering har givet anledning til at drage den svenske neutralitet i tvivl.

Hermed sluttede forhandlingen.

Formanden: Jeg skal udsætte afstemningen om forslaget om motiveret dagsorden til tingets næste møde.

Den næste sag på dagsordenen var:

Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående forslag til konkurrencelov og forslag til lov om ændring af lov om indseende med priser.

Valgt blev: *Jørgen Jensen, Fanger, Erik Hansen (Vejlø), Gerda Møller, Jens Peter Jensen (Sorø amt), Holger Hansen, Eva Ree, Dagmar Andreassen, Svend Haugaard, Helge von Rosen, Lis Groes, Albertsen, Jørgen Peder Hansen, Ove Hansen, Anker Jørgensen, Axel Ivan Pedersen og Gunhild Due.*

Den sidste sag på dagsordenen var:

Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående forslag til lov om ændring af lukkeloven.

Valgt blev: *Erik Hansen (Vejlø), Hans Kjær, Stæhr Johansen, Gerda Møller, Jens Peter Jensen (Sorø amt), Holmberg, Eva Ree, Rigmor Christensen, Nordqvist, Jørgen Andersen, Ove Hansen, Albertsen, Lis Groes, Ejner Nielsen, Axel Ivan Pedersen, Tastesen og Poul Dam.*

Formanden: Der er ikke mere på dagsordenen.

Medlem af folketinget Grethe Philip har meddelt mig, at hun ønsker til justitsministeren at stille følgende spørgsmål:

„Vil ministeren drage omsorg for, at udvalget, der i samarbejde med de andre nordiske lande overvejer nye bestemmelser om erstatning for tab af forsørger, gøres særligt opmærksom på spørgsmålet om erstatning for tab af hustru, der har

[Formanden.]

erhvervsarbejde i et sådant omfang, at det væsentligt bidrager til opretholdelse af familiens levestandard?"

Spørgsmålet vil blive optaget på dagsordenen for tingets førstkommande spørgetid.

Folketingets næste møde afholdes tirsdag den 26. marts kl. 13³⁰ med følgende dagsorden:

1) *Tredje behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om boligsikring.

2) *Tredje behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om boligbyggeri af 1958.

3) *Tredje behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om boligbyggeri af 1967.

4) *Fortsættelse af forespørgsel til statsministeren af Kai Moltke [afstemning].*5) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om udlån til sammenlægning, supplering samt oprettelse af jordbrug m. m.

6) *Første behandling af:*

Forslag til lov om udlån til arbejderboliger på landet.

7) *Første behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om udlån til yngre landmænd.

8) *Første behandling af:*

Forslag til lov om statslån til haglskaderamte frugavlere, gartnere og landmænd [af Holger Hansen m. fl.].

9) *Første behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om inddrivelse af skatter og afgifter til det offentlige m. m. (Inddrivelse af afgifter, som opkræves af toldvæsenet).

10) *Første behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om rettens pleje. (Ændringer i retskredsinddelingen m. v.).

11) *Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående:*

Forslag til folketingsbeslutning om foranstaltninger til sikring af borgernes frihed og fred [af Poul Dam m. fl.].

Angående folketingets arbejde de følgende dage i den pågældende uge henviste formanden til den omdelte ugeplan.

Mødet hævet kl. 12³⁵.

27. møde.

Tirsdag den 26. marts kl. 13³⁰.

Formanden: Medlem af folketinget Lis Møller har meddelt mig, at hun ønsker til undervisningsministeren at stille følgende spørgsmål:

„Vil ministeren medvirke til en ændring i lov om friskoler, så der bliver mulighed for at oprette friskoler også for psykisk og/eller fysisk handicappede børn, samt til, at der kan dispenseres fra bestemmelsen om, at tilskud kun kan ydes, hvis skolen i de foregående 3 år har haft 15 elever?“

Medlem af folketinget Sigsgaard har meddelt mig, at han ønsker til indenrigsministeren at stille følgende spørgsmål:

„Vil ministeren foranledige en undersøgelse iværksat — og dens resultat offentliggjort — af de nærmere omstændigheder i sagen om nordhavnen i Helsingør?“

Spørgsmålene vil blive optaget på dagsordenen for tingets spørgetid i morgen.